

Een vreemde eend in de bijt : moerasslakken in de vloedlijn

Ingrid Jonckheere

Op 4 september vond ik op een strand in de buurt van Vlissingen een zeepaddestoel. Benieuwd of de zeepaddestoelen ook reeds onze kusten bereikt hadden, ging ik zondag 7 september op zoek op het strand van Koksijde, de dag voordien vond ik er nog geen op het strand van Heist-West maar je weet maar nooit...

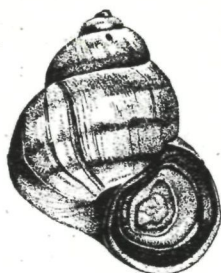


Fig 1. *Viviparus viviparus*

Toen ik de vloedlijn bereikte vond ik er een zoetwaterslak met operculum, ik kon de slak niet meteen op naam brengen. Ik volgde de vloedlijn en tot mijn grote verbazing vond ik steeds maar weer van die zoetwaterslakken. Thuisgekomen determineerde ik de horentjes als *Viviparus viviparus* (Fig 1). In totaal verzamelde ik op het traject van golfbreker 1 tot Ster der Zee 35 exemplaren.

Bij mijn thuiskomst was Marie-Thérèse Vanhaelen op bezoek. We bekeken de vondsten en Marie-Thérèse besloot de vloedlijn vanaf golfbreker 1 tot het strand van St.-André (Oostduinkerke) af te zoeken. Ook zij vond 9 exemplaren van de stompe moerasslak.

Deze toch wel merkwaardige waarnemingen zetten ons aan om verder te zoeken. Marie-Thérèse besloot het strand vanaf Ster der Zee tot St.-Idesbald af te zoeken. Ik ging vergezeld van mijn ouders naar De Panne. We vertrokken vanaf de Witte Berg, ik in de richting van St.-Idesbald, mijn ouders gingen de andere kant op. Wanneer we 's avonds alle vondsten van die dag optelden hadden we 99 exemplaren van *Viviparus viviparus* gevonden. (zie tabel) De horentjes hadden afmetingen tussen 1,3 cm en 3,5 cm.

Naast de vele exemplaren van de stompe moerasslak lag er in de vloedlijn een mix van zoet- en zoutwater-organismen. Zo lagen er verse blaaswieren verstrengeld met

waarschijnlijk een soort kranswier maar ook meerdradig kroos, wulkenkapsels, een posthorenslakje, juveniele *Spisula subtruncata*, lis en schilden van de zeekat.

Praktisch alle door mijzelf gevonden horentjes bevatten nog het slotplaatje. Wanneer je het operculum wilde verwijderen liep er een sterk geurende vloeistof uit het horentje. In een paar schelpen vond ik nog wat vleesresten. Ook bevonden er zich in een aantal schelpen, achter het operculum, juveniele *Viviparus viviparus*. Ik telde achter 1 slotplaatje 24 exemplaren, Marie-Thérèse vond een horentje met 22 juveniele stompe moerasslakjes. Ze waren 1 à 5 mm. groot.

Vanwaar ze zo massaal op het strand terecht kwamen is een open vraag. De horentjes kunnen makkelijk blijven drijven doordat er een soort gasvorming ontstaat achter het slotplaatje. *Viviparus viviparus* leeft vooral in stromend en bewogen water. Het liefst op een harde en niet te sterk begroeide ondergrond (Warmoes & Devriese, 1987).

In West-Vlaanderen komt de soort niet (meer) voor. De gedachte dat ze mogelijk afkomstig waren uit het IJzerbekken of via het kanaal Nieuwpoort-Oostende in zee zouden terecht gekomen zijn is dus uitgesloten. De meest waarschijnlijke herkomst is dan ook ergens uit Noord-Frankrijk. Daar zijn nog talrijke relatief zuivere waterlopen waarin deze soort nog voortkomt.

Overigens is het volgens Rick Ghyselbrecht van de Vlaamse Milieu Maatschappij abnormaal dat de dieren bijvoorbeeld tijdens afwateringswerkzaamheden langs de kanalen zomaar loskomen en meespoelen. Mogelijk waren de dieren vergiftigd of anderzijds door ziekte verzwakt en ligt daar de oorzaak van hun afsterven.

De wind kwam de vorige dagen vooral uit westelijke richting. Het zwaartepunt van de stranding lag aan de Westkust, maar ook te Oostende werd een exemplaar gevonden. Zijn er waarnemingen langs de Oostkust of zelfs van Nederland? Op 5 oktober vond ik in een verse vloedlijn te Koksijde nog 1 vers, leeg horentje. De dag nadien vond Franky Bauwens er ook eentje in een verse vloedlijn te Lombardsijde. Dit zijn de enige navondsten die mij bekend zijn.

Tot slot, ik vond die dag geen enkele zeepaddestoel ...

Tabel : Waarnemingen *Viviparus viviparus*

Traject	Datum	Aantal	Vinder
St.-André - golfbreker 1 Koksijde	07/09/1997	9	MTV

Koksijde golfbreker 1 tot Ster der Zee.	07/09/1997	35	IJ
Ster der Zee - St.-Idesbald	07/09/1997	22	MTV
De Panne (begin dijk) tot Witte Berg	07/09/1997	23	IJ
De Panne Witte Berg tot voorbij Leopold-monument	07/09/1997	10	AJ & JH
Oostduinkerke	08/09/1997	2	MTV
De Panne Leopold-monument - grens Frankrijk	08/09/1997	7	MTV
Oostende (Halve maan)	08/09/1997	1	FK
Koksijde golfbreker 1 tot Ster der Zee	05/10/1997	1	IJ
Lombardsijde	06/10/1997	1	FB
Totaal		111	

MTV : Marie Thérèse Vanhaelen, JH : Jeannette Hautekeete, IJ : Ingrid Jonckheere, AJ : Alfons Jonckheere, FK : Francis Kerckhof, FB: Franky Bauwens

Figuren naar :

Adam, William. Mollusque terrestres et dulcicoles.

Literatuur

Warmoes, Th., R. Devriese, 1987. Tabel tot de land- en zoetwatermollusken van de Benelux. JNM. Gent. 145 p.

**St.-Idesbaldusstraat 20 bus 9
8670 Koksijde**

Naschrift :

Bij de zoektocht naar gestrande *Viviparus viviparus* op 8 september speurde ik de vloedlijn af van het Westhoekstrand, tussen de duinhuisjes en de Belgisch-Franse grens. Daar sommige stompe moerasslakken nog aan het talrijk aangespoelde blaaswier hingen, schudde ik de bosjes wier uit.. met als gevolg een vondst van een levende stompe alikruik, *Littorina obtusata*. Het horentje heeft ongeveer de kleur van het blaaswier waarop het zat, namelijk bruin-zwart met een groene schijn.

We vragen ons af welke de herkomst kan zijn van deze *Littorina obtusata* en we zijn ook benieuwd hoelang ze zal overleven in het bodempje zeewater met bruinwier. (Een gele stompe alikruik van Zeebrugge, gevonden op 1 september 1996, heeft nog 6 maanden geleefd in mijn bakje).

M.-Th. Vanhaelen